

המעגל הסגור

סקירה 1990-2003

דיוויד פרייס-ג'ונס

של העריצות והתמוטט אל תוך עצמו באנדרלמוסיה של בחירות, פרלמנטים ועמידה בתוקף על דמוקרטיה. מנגנון הביטחון הסובייטי האדיר לא יכול היה להציל את מיכאיל גורבצ'וב מידי בוריס ילצין. מחד גיסא היה ילצין תופעה מוכרת לחלוטין, מנקודת המבט המזרח-תיכונית, כקרייסיסט הטוען לשלטון, כעמית לשעבר השואף לשלטון אבסולוטי; מאידך גיסא, ילצין הציג אזהרה מפחידה, לפיה אנשים יתנגדו לאבסולוטיזם ולעריצות אם ימצא מנהיג מושך, בעל אופי חזק, אשר יגייס אותם.

עלייתו של הרודן העיראקי

דאם חוסיין, בתאווות הבלתי מרוסנת לשלטון, תפש עד מהרה כי דעיכת המלחמה הקרה פותחת הזדמנויות לפעולה עצמאית ולהאדרה עצמית, שנחסמו עד כה בידי מעצמות-העל. בתחילת 1990 זימן אליו את השגרירה האמריקאית, אפריל גלאספי, ובמונחים מעורפלים משהו גילה לה כי יש לו קובלנה נגד כוויית. לאחר מכן עמדה השגרירה על דעתה כי לא הטעתה את סדאם חוסיין, אולם הוא הסיק מדבריה כי ארה"ב לא תנקוט עמדה במחלוקת בין-ערבית כלשהי. באוגוסט 1990 הוא פלש לכוויית, גירש את המשפחה השלטת לגלות, אסר אנשים רבים אשר מאות מהם לא נראו עוד לעולם, בזז את הבנק ואת המוזיאון הלאומי, ולבסוף הכריז כי מעתה תהיה כוויית חלק בלתי נפרד מעיראק.

אילו היה המיזוג תהליך מוסכם בין הצדדים, היו כולם נאלצים להכיר בעובדה המוגמרת. פרשנים החלו לתאר את סדאם כביסמרק ערבי. הוא העדיף להודיע ברבים שהוא רואה עצמו כתלמידו של סטאלין. חיסולה של מדינה חברה באו"ם על-ידי מדינה חברה אחרת, היה מעשה ללא תקדים. ידעיות מודיעין הצביעו על כך שסדאם אינו רחוק מהשגת נשק גרעיני, ובכך עלול להנציח מאזן כוחות אזורי הנוטה לטובתו. ארה"ב, בהנהגתו של הנשיא ג'ורג' בוש האב,

התועלת שבעולם דו-קוטבי

התמוטטות הקומוניזם הסובייטי ב-1991 היו השלכות מיידיות וחשובות על העולם הערבי. השליטים הערביים הורגלו זה מכבר, בתקופת המלחמה הקרה, להפיק נשק ותמיכה כספית, ועסקו בקידום האינטרסים שלהם על-ידי נקיטת עמדות מדיניות או על-ידי תמרון בין בריה"מ לארה"ב. בעשור הראשון לשלטונו, היה סדאם חוסיין מסוגל להפיק תועלת מרובה לעצמו באמצעות שיסוי שתי מעצמות-העל זו בזו. חאפז אסאד בסוריה ויאסר ערפאת למען הפלשתינים, השליכו יתבם על העליונות הסובייטית במלחמה הקרה; חוסיין מובארק והמשפחה המלכותית הסעודית נקטו עמדה הפוכה, וחברו אל ארה"ב. התמיכה האמריקאית המוסרית והפוליטית בישראל סיבכה את אפשרויות הבחירה הפתוחות בפני השליטים הערביים ואת יחסי הגומלין ביניהם. אף-על-פי-כן, ובמפתיע, הגיע הזמן להקלה במעגלי העוינות המרה ולהיערכות מחדש במזרח התיכון כולו. שליטים ערביים שהעריכו נכונה את השינויים במאזן הכוחות, יכלו לצפות לתגמול הולם, ואילו מי שטעו בהערכתם – עלולים היו להיענש.

יתרה מזאת, עוצמתה רבת-ההשפעה של בריה"מ, ועשרות מיליוני הקורבנות שהותירה בדרכה, היה בהם כדי להעיד על יעילותה של הדוגמה המובהקת ביותר של מדינת משטרה חד-מפלגתית. אולם עתה קרס האב-טיפוס

הסופר וההיסטוריון **דיוויד פרייס-ג'ונס** (Pryce Jones) פרסם 15 ספרים בענייני מדינה, עם דגש על האיסלאם והעולם הערבי. פרסם בעבר **בנתיב**.

מאמר זה הינו המבוא לספרו **המעגל הסגור** (The Closed Circle), העומד לצאת לאור בהוצאת זמורה-ביתן ומרכז אריאל. מאמר זה נכתב במיוחד להוצאה העברית של הספר.

טעויותיו של יאסר ערפאת בדרכו למדינה פלשתינית

היה מחויב כביכול. ערפאת השיב כי רוב המחבלים המתאבדים הם איסלמיסטים (למרות ההוכחות לתיאום עם קבוצות השייכות לאש"פ), וישראל חייבת לחזק אותו ולא להחלישו, אם עליו לפקח על החמאס וארגוני ג'יהאד אחרים.

אהוד ברק היה לראש ממשלת ישראל ב-1999, ואחת ההחלטות המיידיות שלו היתה להוציא את הכוחות הישראליים ועושי-דברם הלבנוניים מאזור החיץ שכבשו בדרום-לבנון, ושבנו נמצאו בעימות יום-יומי עם חיזבאללה, עושה-דברם של איראן וסוריה. הנסיגה אירעה בחיפזון ובלבול, אך ברק הציג אותה הן כהחלטה נבונה והן כביטוי של רצון טוב. בעיני חיזבאללה, חמאס ואש"פ, נתפשה ישראל כעושה ויתורים ללא תמורה, דהיינו: תוך מנוסה. בעיני הנשיא קלינטון נפתח פתח להחיות את תהליך השלום, וליישם סוף-סוף את הפתרון של שתי מדינות. הוא זימן את ערפאת ואת ברק לקמפ-דייוויד ביולי 2000, תוך הפעלת שכנוע מרבי. תוך כדי אלתורים, הציע ברק ויתור אחר ויתור (חרף התנגדותו של ציבור הבוחרים הישראלי) ונוכח כי ערפאת שלשל אותם לכיסו ותבע עוד ועוד. המשא ומתן גווע באבו, וללא תוצאות. בסיום התהליך שיבח ערפאת את קלינטון כאדם גדול; ואומרים שקלינטון השיב: "אני כישלון גדול, ואתה גרמת לכך". האיסלמיסטים ותומכיהם הסיקו מכך כי ארה"ב היא אמנם מעצמת-העל היחידה, אך נבצר ממנה להשיג את מטרותיה המוצהרות.

הראיות מוכיחות שערפאת האמין כי שלום יביא לו רק חלק מוסכם של פלשתינ, בעוד שבאמצעות מלחמה הוא יכול לקוות לרסק את המדינה היהודית, להחזיר את מחוגיו של שעון ההיסטוריה לאחור ולשלוט על פלשתינ כולה. הוא הסית לאינתיפאדה שנייה, שהחלה כתוצאה מהכישלון המחפיר של קמפ-דייוויד. "דגל פלשתינ יונף מעל ירושלים" – כך הכריז ללא לאות באזני כל מי שהיה מוכן לשמוע. הוא קרא ל"מיליון מקריבי נפש על קידוש אמונתם". המנהיג הבלתי-מעורער, שיכול היה ליצור מדינה פלשתינית, העדיף לחסל את מפעל חייו ולהשאיר לעמו את תשלום המחיר. תפקידו ההיסטורי הוא אפוא למנוע פשרה.

במשך שלוש שנים, יותר מ-100 מחבלים-מתאבדים וטרוריסטים אחרים הרגו מעל 1000 ישראלים ופצעו אלפים. אבדותיהם של הפלשתינים היו רבות פי שלושה או ארבעה. המחבלים המתאבדים, רובם צעירים, משכילים, סטודנטים או בעלי-מקצוע, מיעוטם משכבות חברתיות עניות. בהתחייבם לשליחותם הקטלנית הם מצטלמים בסרט-וידוי בווידיאו, למען מי שגייסו אותם. סרטים אלה מגלים אנשים בעלי אישיות חד-ממדית, שטופת-מוח, הרחק מעבר לתחומי ההיגיון או האנושיות, נתונים לאחיותו של פולחן-מוות. הם מגשימים את האמרה האיומה הרווחת בחוגים פלשתיניים: "העולם הרוס, לו יהי הרוס עוד יותר". יאוש זה מוצג כגבורה, עליה מתחנך הדור הצעיר לשנוא יהודים, ומכאן מתפתחת אנטישמיות כוללת ברחבי העולם הערבי והמוסלמי. ניהיליםם כזה לא יצמיח שום מדינה, אומה או עתיד מועיל, אלא רק אפסות.

הערכותיו השגויות של יאסר ערפאת הלכו ורבו. במלחמת המפרץ ב-1991 הוא תמך בסדאם חוסיין בקולניות רבה. "הו סדאם חביב, הכה בתל-אביב", קראו פלשתינים בגדה המערבית ובעזה, כאשר מספר טילי סקאד נורו אל ישראל, ולמעשה גרמו נזק מועט. בתגובה לתמיכה בסדאם חוסיין, גורשו מאות אלפי פלשתינים מסכנים מכוויית ומערב-הסעודית. ערפאת המוקע והמבודד הסכים לתהליך שלום, פרי יוזמה ומשא ומתן חשאי של מתווכים באוסלו, שהגיע לשיאו בטקס רב-רושם, בספטמבר 1993, בחתימה על הסכמים על מדשאת הבית הלבן, תחת עינו הבוחנת של הנשיא קלינטון. בשם הפלשתינים היה על ערפאת לגנות ולהוקיע אלימות, ואילו ישראל הסכימה לסגת – בכפוף ללוח-זמנים מסובך במקצת – משטחים שנפלו לידיה כתוצאה ממלחמת 1967. הפתרון הצפוי מאז ימי המנדט הבריטי יהיה שתי מדינות. ערפאת ובני-שיחו ממפלגת העבודה הישראלית, ראש הממשלה רבין ושר החוץ שמעון פרס, קיבלו את פרס נובל לשלום. ערפאת עצמו חזר מגלות בטוניס אל מטהו ביריחו, אחר כך בעיר עזה, ולבסוף ברמאללה. לרגע גברה התקווה על ניסיון העבר.

ערפאת, אשף יחסי הציבור, השמיע לכולם את מה שרצו לשמוע, ואי אפשר לקבוע אם נכנס אז לתהליך השלום בכנות או במרמה. היו כמובן מתנגדים בקרב אש"פ ובחמאס, אשר לאחר חודשים ספורים מאז הטקס בבית הלבן שבו אל האלימות. בני-יורק קבע אדוארד סעיד את האופנה בקרב אינטלקטואלים כאשר גינה את תהליך השלום כ"הסכם-זרסאי הפלשתיני". (ברוח דומה למדי, רצח קנאי ישראלי את רבין כ"בוגד").

ב-1996 נבחר ערפאת כראש, או נשיא, של הרשות הפלשתינית. המועמד היריב היתה גברת קשישה, אולם הבחירות הקנו לערפאת הילה של לגיטימיות לדבר בשם הפלשתינים ולקשור אותם לעשיית-שלום, אם יעלה רצון מלפניו. ודאי שבניית אומה לא עמדה בראש מעייניו. לפי הערכות, הוא שואב סכומים הנאמדים במיליוני או מיליארדי דולרים אל חשבונות בהם הוא לבדו בעל זכות חתימה, והוא משתמש בכסף זה למטרותיו הפוליטיות, כולל קניית טובות הנאה ותשלומים לשירותי הביטחון השונים בהם תלוי שלטונו. מאסר ורצח הם מנת חלקם של המגוימים בהבעת דעתם נגד ערפאת. למרות ממדיה הקטנים, הרשות הפלשתינית היא רודנית ומושחתת ככל שלטון יחיד במדינה ערבית.

התקפות טרור נגד ישראל הפכו את 1996 לשנה עקובה מדם. במקומות אחרים בעולם, ובזמנים אחרים, כבר היו מחבלים-מתאבדים. מספר שייכים ואימאמים העלו על נס את המחבלים המתאבדים, ואילו אחרים גינו אותם בנימוק שההתאבדות אסורה על-פי האיסלאם. יתרה מזאת, המתאבד או המתאבדת בצורה כזו אינם יכולים לוודא אם הקרבת החיים מקדמת את עניינם או להפך, מעוררת התנגדות ותיעוב ובכך מקשיחה את נחישותו של האויב. בניסיון לטפל בתופעה זו, נלכדו ממשלות ישראל, בזו אחר זו, במעגלים ללא מוצא: לטענתן, ערפאת הוא האחראי לחוק וסדר – ולכן לחצו עליו למלא את ההתחייבויות להן

"חוק: שתי שורות כתובות מעל לחתימתי"

רכושם על-ידי בקבוקי מולוטוב אינה קשה. קבוצות קטנות, מצוידות באמצעים הנמצאים בהישג-יד, עשויות להפיל אימה ופחד על האמריקאים והיהודים.

הפנייה אל הכבוד ואל דחיית הכלימה היא עדיין מרכיב חיוני המניע אלימות זו. בהעדר אפשרויות פוליטיות וחברתיות מוסכמות לביטוי עצמי, נזקק היחיד, בכל דרג חברתי בו הוא נמצא, להצלת כבודו; שאם לא-כן הוא מאבד את זהותו והופך לחפץ חסר-ערך הראוי שיתעללו בו. דברי סדאם חוסיין למראיין של הטלוויזיה האמריקאית: "אנו נשמור על כבודנו, הכבוד הנדרש נוכח פני עמנו", או משפט כגון זה שאמר במהלך שידור לפני המלחמה: "ייבושו וייכלמו הכופרים, אויבי האל והאנושות", מניחים גישה פופוליסטית כעניין מובן מאליו. לפיכך גם מפקד טנק עיראקי שהרס אנדרטה של סדאם, יכול היה לומר את ההפך: "מה שהמיט עלינו תבוסה, כלימה והשפלה, סדאם, הוא תוצאה של מעשי הטיפשות שלך, הערכותיך השגויות ופעולותיך הבלתי-אחראיות". לפיכך גם יכול ערפאת לסמוך על הפנייה אל "השפלות יום-יומיות", באומר, תוך הגזמה מודגשת, "הפלשתינים הם העם היחיד בעולם שחי עדיין תחת כיבוש זר". והוא ממשיך ושואל, "הייתכן שכל העולם מסוגל לסבול דיכוי, אפליה והשפלה כאלה?" הרטוריקה של כלימה וכבוד מזינה את נאומיו באופן מיוחד. כאשר נשאל אודות האפשרות להגלייתו מן הגדה המערבית על-ידי ישראל, הוא הגיב בדוגמה קלאסית של רטוריקה בנוסח: "אל מקום נידח! אל המדבר! אדרבא, יהוה! הרוח לא יוכל לעזוב אותך. הם לא ייקחוני בשבי, לא יאסרו אותי ולא יגלו אותי, אלא כמוסר נפשי על אמונתי, מקריב נפשי במות-קדושים. יהוה אללה תן לי מות קדושים". באיראן, המנהיג העליון אייטולה עלי חמנאי, מתאר את האינתיפאדה כ"ברכת אלוהים המשפילה את סוחרי השלטון הציונים כראוי להם".

קריקטורות ערביות מתארות באורח קבע את הישראלים והאמריקאים כפחדנים או כנאצים. בכיר בגייהאד האיסלאמי התייחס אל פיגוע-התאבדות בפניצריה בירושלים, בו נהרגו 15 איש, כאל "מבצע מוצלח נגד חזירים וקופים". באוגוסט 2003 כבש כוח ישראלי, כולל טנקים, חלק מן העיר ג'נין תוך שהוא סופג 13 הרוגים והורג 52 פלשתינים, רובם טרוריסטים חמושים ומבוקשים על-ידי הצבא. עם סיום הפעולה ונסירת החיילים הישראלים, פרץ ההמון החוצה בצעקות "לנו הניצחון". המזכיר הכללי של הקבינט הפלשתיני אמר בטלוויזיה, "אנו מקווים כי הישראלים למדו לקח", והמנהיג המקומי של הגייהאד האיסלאמי הכריז, "לחמנו בגבורה רבה ואילצנו את החיילים הציונים לסגת בחרפה". אמה של מחבלת-מתאבדת, עורכת-דין במקצועה, בירכה באורח אופייני על מות בתה במלים, "יברך אותה אלוהים, היא זקפה את ראשינו בגאווה".

אינטלקטואל ערבי בגלות, ציין במכתב לעיתון בריטי, במארס 2003, כי כל המדינות הערביות הן "עריצויות אכזריות, ללא יוצא מן הכלל", וכי במצוקה כזו כל שנותר לאנשים הוא כבוד. זהותם נמצאת בסכנה, עד אשר יתפתחו אצלם ערכים פוליטיים ושותפות בשלטון ובבניית אומה.

דומה למתנגדי המשטר הסובייטי לפנייהם, האינטלקטואלים הערביים נאלצים לחיות בחשש לחירותם ולחיייהם. רבים מצאו מקלט בגלות. כנאן מאקייה (Kanan Makiya), עיראקי, נמנה עליהם. הוא אקדמאי החי באמריקה ומחברם של שני ספרים אמיצים ומבריקים: **רפובליקת הפחד** אותו חיבר ב-1986, ו**אכזריות ושתיקה** ב-1993. יותר מכל אדם אחר הוא עורר את תשומת-לבו של הציבור ל"אנפאל" – מסע של מעשי זועה בו פתח סדאם חוסיין נגד עמו, ביניהם רצח, שאושר רשמית, של לפחות 100,000 כורדים לא-לוחמים. (אדוארד סעיד, שהוזכר לעיל, האשים את מאקייה כי הוא סוכן של המוסד). מאקייה היה הראשון אשר שאל את השאלה המכרעת: "איזו תכלית היסטורית משרתת אלימות יתרה זו?"

מדינות ערב, כולן כאחת, פגומות, מגובשות חלקית, בלתי-מוגדרות ובלתי-מוגנות על-ידי סמכויות-שיפוטיות או מוסדות ראויים לשמש, ולכן נתונות לחסדי השליט. "מהו חוק?" שאל פעם סדאם חוסיין, והשיב בעצמו: "שתי שורות כתובות מעל לחתימתי". אלימות היא מכשיר חיוני ובלתי-ימנע של השלטון, והיא ממלאת תפקיד היסטורי ברור של הנצחת השלטון, תוך שהיא חוזרת על עצמה שוב ושוב במעגלי דמים ללא קץ. מחד גיסא, סדאם חוסיין ויאסר ערפאת הם רוצחים בלתי-אנושיים; מאידך גיסא, הם רק עושים את אשר פגמיה של המדינה וקשריה החברתיים היו מחייבים כל אדם אחר במעמדם לעשות.

אל-ח'ג'אי (al-Hajjaj) הידוע לשמצה, מושל בגדאד לפני שנים רבות, הזהיר את נתיניו לבל יהיו בעלי רצון משלהם: "אני רואה לנגד עיני ראשים בשלים ומזומנים לקטיף, ואני הוא שיקטוף אותם, ואני רואה דם מנצנץ בין הטרבאנים לזקנים...אני נשבע באלוהים כי אתם תקפידו לשמור על דרך הישר, או שאעניש כל אחד ואחד מכם בגופו". מאקייה מצטט גם מנאמו של בכיר ממפלגת הבעת' ב-1969, בכיכר בבגדאד, בה התנוודדו גוויות של תלויים על עמודי התאורה:

עיראק של היום לא תסבול עוד שום בוגד, מרגל, סוכן או איש ג'יס חמישי! ישראל, את האסופית, אתם אמריקאים אימפריאליסטים, ואתם הציונים, הקשיבו לי! אנו נחשוף את כל תעלולכם המזוהמים! אנו נעניש את סוכניכם! אנו נתלה את כל מרגליכם, אפילו יגיע מספרם לאלפים.

טרור ושקר משרתים צורך בכבוד

יימן אל-זאוואהירי (Ayman al-Zawahiri) הוא רופא מצרי שהפך ליד-ימינו של אוסאמה בן-לאדן באל-קאעידה באפגניסטן. בחוברת שפורסמה לאחרונה, בשם: **אבירים תחת דגל הניבא**, הוא כותב:

לכידתם של האמריקאים והיהודים אינה בלתי-אפשרית. הריגתם – בכדור בודד, בדקירה, במטען נפץ או במוט ברזל – אינה בלתי-אפשרית; שריפת

האיסלאם נערך נגד ארה"ב

שנבחרו בקפידה להאדרת יוקרתם. מעל 3000 איש נהרגו ללא הבחנה.

לא היתה זו רק פעולת טרור גדולה, אלא גם דחייה של אמריקה, אורח חייה וכל מה שהיא מייצגת. בדמיונו של בן-לאדן, כפי שהוא חוזר ואומר בסרטי הווידאו המופצים על ידו, הנוצרים והיהודים קושרים מזימות נגד האיסלאם, ולפיכך מצווים המוסלמים על-ידי האל להרוג אותם. לגביו זו מלחמת ציוויליזציות אמיתית. סדאם חוסיין לא היה שותף לחלום הבלהות של בן-לאדן, אולם מסיבות פוליטיות-שלטוניות היה מוכן לתמוך בכל מאוודו באלימות נגד ארה"ב. בחלקו של הנשיא בוש הבן נפל תפקיד התיקון של האמונות הטפלות של קודמו, קלינטון, בנוגע לבן-לאדן, ושל רשלנות אביו בנוגע לסדאם חוסיין. במערכות מהירות ורצופות כבשו כוחות אמריקאים את אפגניסטן ועיראק. במקרה של עיראק התרברב אל-אהרם, העיתון הרשמי של מצרים, ב"עיראקים הגיבורים המוכנים להילחם עד טיפת דמם האחרונה", ואילו פרשן בטלוויזיה הסורית אמר: "עיראק הסבה אבדות כבדות לכוחות הקואליציה, והאמריקאים והבריטים סובלים תבוסה שאותה לא ישכחו לעד". מה שמוכיח כי גם הדרישות לכבוד מסוגלות לגרום לשלילת המציאות.

זהות מוסלמית

ארה"ב שולטת עתה, מבחינה אזרחית וצבאית, על אפגניסטן ועיראק, כמיטב המסורת של מעצמות העבר האימפריאליות. אך בשונה מהן, אין ארה"ב נשענת על הכיבוש, כי אם שואפת לעצב מחדש את המדינות הללו לכלל מדינות-לאום עצמאיות, ובמידת האפשר דמוקרטיות ופולרליסטיות בצורה כלשהי, ולכל הפחות להנהיג קבלת החלטות שאיננה זכותו הבלעדית של החזק. אבסולוטיזם הוא עניין אחר לחלוטין. באיראן, בערב-הסעודית ובסוריה, שליטים אבסולוטיים מרמזים השכם והערב, כי יילחמו עד מוות נגד רפורמה המביאה לשותפות בשלטון.

אם תצליח ארה"ב להעניק לעיראק ממשל-עצמי כלשהו, אזי חייבת הדוגמה הזאת לחולל מהפכה מקיפה ומרחיקת-לכת בחברה ובערכיה. כך גם ישראל. ישראל והפלשתינים כרוכים זה בזה, כל צד מתבצר בעמדתו. ארה"ב וישראל, כל אחת בדרכה, מפעילות לחץ אמיתי על ערבים ומוסלמים כדי שיגדירו מה פירוש להיות מוסלמי בעולמנו היום. אולם למעשה, יש כאן חיפוש אחר זהותם העצמית של המוסלמים והערבים, אשר בה תלוי עתידם. ■

קדימון לפיגוע במרכז הסחר העולמי בניו-יורק, שתבע רק קומץ קורבנות, התרחש כבר ב-1993. מבצע הפיגוע נעצרו ונשלחו לכלא. בעקבותיו באו התקפות על חיילים אמריקאים בקרקטין בערב-הסעודית, על שגרירויות במזרח-אפריקה ועל ספינת-מלחמה אמריקאית. אובדן החיים הלך ועלה. אט-אט צץ אוסאמה בן-לאדן כמארגן המערכה המתמשכת. הוא היה הראשון שהשתמש באיסלאמיזם כאמתלה לקריאת תיגר קרייריסטית על ארה"ב.

בן-לאדן החל להוציא פסקי-הלכה כדוגמת פאת'ווה זו, שהוציא ב-1998: "פסק-הלכה להרוג את האמריקאים ואת בני-בריתם – אזרחים ואנשי צבא – הוא חובה אישית של כל מוסלמי היכול לעשות זאת, בכל מדינה".

אוסאמה בן-לאדן, סעודי בשנות הארבעים המאוחרות שלו, אחד מבניו הרבים של יום בעל קשרים הדוקים עם המשפחה המלכותית הסעודית שעשה הון כקבלן בניין, איש גבה-קומה, בעל-נימוסים, דובר וכותב בערבית מסוגנת ומכיר במידה מסוימת את המערב. בבגרותו הושפע כנראה מפתחי "האחים המוסלמים", ובעיקר מסעיד פות'ב. מקורות אלה שכנעו אותו גם כי הנוצרים והיהודים כרתו ברית בלתי-קדושה נגד האיסלאם. תוך שהוא מבטל כעפרא דארעא את התרומה האמריקאית למערכה, טען שהאיסלאמיזם הוא שהביס את הסובייטים באפגניסטן, וכי יוכח מעל לכל ספק שגם במקומות אחרים אי אפשר לעמוד בפניו. אפגניסטן, שבורה אחרי הלחימה והניצחון במלחמת האזרחים, נשלטה על-ידי מולה מוחמד עומר והטאליבן, אשר כפו דיקטטורה איסלמיסטית אכזרית. בתיאום עם מולה עומר והטאליבן, ביקש בן-לאדן מקלט בקאבול, והקים את אל-קאעידה. אומרים שהוא אימן כ-50,000 חסידים שגויסו מכל רחבי המדינות המוסלמיות. נוכחותם של חיילים אמריקאים בערב-הסעודית היתה פגיעה מפורשת, וייתכן כי מטרתו הסופית היתה תפיסת השלטון במולדתו.

בעיני הנשיא קלינטון נראתה קריאת תיגר זו כבלתי מתקבלת על הדעת ובלתי מאוזנת, עד כי אין להתייחס אליה ברצינות יתרה. הוא הורה אפוא על מחוות סמליות של הגנה-עצמית. למעשה התכוון בן-לאדן בקפדנות להכות בארה"ב. ב-11 בספטמבר 2001, תשעה-עשר טרוריסטים, כולם – לבד מארבעה – סעודים, חטפו מטוסים והטיסו אותם אל תוך מרכז הסחר העולמי והפנטגון, יעדים